

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

Olay 1 — Soybağı ve 18 Yaş Sonrası Bildirim

Olay Metni: Deniz, 2004 yılında İtalya’da doğmuştur. Annesi Maria (İtalyan vatandaşı), babası Ali (Türk vatandaşı)dır. Ali ve Maria hiçbir zaman evlenmemiştir. Deniz’in doğumu Türkiye’ye hiç bildirilmemiş; Deniz yalnızca İtalyan kimliği ile büyümüştür. 2025 yılında Ali, İtalya’da resmi tanıma işlemi yapmış; Deniz 2026’da 22 yaşındayken “Türk vatandaşlığının tescili” için Türkiye Başkonsolosluğuna başvurmak istemektedir. Deniz ayrıca, 2010’dan beri Türkiye’ye yılda birkaç kez turistik giriş-çıkış yapmıştır.

Sorular

1. Deniz, TVK m.7/3 kapsamında Türk vatandaşı mıdır? Eğer öyleyse bu statü ne zamandan itibaren sonuç doğurur?
2. Başvuru, Yönetmelik m.8–10 çerçevesinde nasıl yürütülür?
3. Bakanlık incelemesinde hangi belgeler belirleyici olur?
4. Çifte vatandaşlık bakımından Türk hukuku yönünden bir engel var mıdır?

Cevap Anahtarı

1. Vatandaşlık statüsünün niteliği

TVK m.7/3 uyarınca, Türk vatandaşı baba ile yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk, soybağının kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi hâlinde Türk vatandaşlığını kazanır. Bu nedenle belirleyici mesele, Ali ile Deniz arasında soybağının hukuken geçerli biçimde kurulmuş olmasıdır. Tanıma veya babalık hükmü ile soybağı kurulmuşsa, kabul edilen görüşe göre vatandaşlık 'doğumdan itibaren' sonuç doğurur; yani burada söz konusu olan şey yeni bir vatandaşlık kazandırılması değil, mevcut asli vatandaşlığın tespit ve tescilidir.

2. 18 yaş sonrası başvuru usulü

Deniz 18 yaşını geçtiği ve doğum bildirim süresinde yapılmadığı için süreç Yönetmelik m.8–10 kapsamında yürür. Başvuru dış temsilcilik üzerinden alınır; dosya Bakanlığa gönderilir; Bakanlık, Türk vatandaşı babadan dolayı vatandaşlığın kazanılıp kazanılmadığını araştırır. Bakanlık olumlu sonuca varırsa Deniz, aile kütüğüne 'doğumundan itibaren Türk vatandaşı' olarak tescil edilir.

3. Kritik belgeler

Başlıca belgeler şunlardır: doğum belgesi; Ali’nin Türk vatandaşı olduğunu gösteren nüfus kayıt örneği; tanıma işlemi veya babalık kararını gösteren belge; Deniz’in kimliğini gösteren yabancı

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

belge/pasaport; ana-babanın medenî hâlini gösteren belgeler; gerektiğinde yakınlık zincirini doğrulayan ek ispat vasıtaları. Yurt dışı belgelerinde tercüme, apostil veya ilgili tasdik işlemleri de önem taşır.

4. Çifte vatandaşlık

Türk hukukunda çok vatandaşlık ilke olarak yasak değildir. Bu yüzden Deniz'in İtalyan vatandaşlığını taşıyor olması, Türk vatandaşlığının tesciline tek başına engel oluşturmaz.

İlgili Mevzuat

- TVK m.7/3 • Yönetmelik m.8–10

Olay 2 — Buluntu Çocuk ve Karinenin Çürütülmesi

Olay Metni: 2026 yılında Ankara'da bir parkta yeni doğmuş bir bebek bulunur. Kimlik tespiti yapılamaz; anne-baba belli değil. Bebek hakkında “buluntu çocuk” işlemleri başlatılıyor ve nüfus idaresi tarafından kayıt/tescil işlemi yapılmak istenir. Bebek 2 ay sonra hastanede tedavi görürken bir kişi bebeğin annesi olduğunu iddia eder ve yabancı ülke pasaportnu ibraz eder. Anne, bebeğin o ülke hukukuna göre doğumla kendi vatandaşlığını kazandığını söyler.

Sorular

1. TVK m.8/2'deki karine bu olayda nasıl işler?
2. Karinenin aksi sonradan ispatlanırsa ne olur?
3. Vatandaşlığın kazanılması doğumdan itibaren mi, yoksa karar tarihinden itibaren mi sonuç doğurur?
4. İspat ve araştırma bakımından hangi idari/kurumsal süreçler önem taşır?

Cevap Anahtarı

1. Başlangıçta uygulanan karine

TVK m.8/2'ye göre Türkiye'de bulunmuş çocuk, aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır. Bu karine sayesinde, anne-baba belli olmayan ve başka türlü vatandaşlığı tespit edilemeyen buluntu çocuk bakımından ilk aşamada Türkiye'de doğum kabulü yapılır. Eğer ayrıca çocuğun ana-babadan dolayı herhangi bir devlet vatandaşlığını kazanamadığı anlaşılıyorsa, m.8/1 gereği çocuk doğumdan itibaren Türk vatandaşı kabul edilerek tescil edilir.

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

2. Sonradan ortaya çıkan karşı delilin etkisi

Annenin ortaya çıkması ve çocuğun yabancı devlet vatandaşlığını doğumla kazandığını ispatlaması hâlinde, m.8/1'in temel şartlarından biri ortadan kalkabilir. Çünkü m.8/1 yalnızca, Türkiye'de doğmuş ve ana-babasından dolayı hiçbir ülke vatandaşlığını kazanamamış çocuk için uygulanır. Dolayısıyla sonradan bu şartın gerçekleşmediği anlaşılırsa, başlangıçta yapılan tescilin düzeltilmesi veya geri alınması gündeme gelir.

3. Hüküm doğurma anı

m.8/1 kapsamındaki vatandaşlık, şartlar mevcutsa doğumdan itibaren hüküm doğurur. Bu nedenle ilk tescil de aslında mevcut bir statünün tanınmasıdır; karar tarihi itibarıyla kurulan yeni bir vatandaşlık değildir. Ancak şartların hiç oluşmadığı sonradan anlaşılırsa, bu tespitin dayanağı çöker.

4. Araştırma süreci

Nüfus ve vatandaşlık idaresi, sağlık kayıtları, kolluk araştırması, yabancı makam belgeleri ve gerektiğinde Bakanlık incelemesi birlikte önem taşır. Özellikle çocuğun doğum yeri, soybağı ve başka bir devlet vatandaşlığını doğumla kazanıp kazanmadığı somut belgelerle açıklığa kavuşturulmalıdır.

İlgili Mevzuat

- TVK m.8/1 • TVK m.8/2 • Yönetmelik m.11–12 ve ilgili nüfus/tescil hükümleri

Olay 3 — Genel Telsik, İkamet Hesabı ve “Geçerli İkamet” Sorunu

Olay Metni: Lina, 2019'da Türkiye'ye gelmiş ve 2019–2023 arasında öğrenim ikamet izni ile kalmıştır. 2023'te mezun olduktan sonra 2023–2026 arasında çalışma izni alarak aynı işyerinde çalışmaya başlamıştır. Lina son 5 yıl içinde toplam 9 ay yurt dışında kalmış; her çıkışında Türkiye'ye geri dönmüştür. 2026'da Türk vatandaşlığını genel yoldan (TVK m.11) kazanmak için başvurmak istemektedir. Lina ayrıca 2025'te İstanbul'da bir daire satın almış ve vergi mükellefi olmuştur.

Sorular

1. TVK m.11/b'deki 5 yıllık ikamet şartı sağlanmış mıdır?
2. Öğrenim ikamet izni “geçerli ikamet” sayılmazsa sonuç ne olur?

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

3. Yerleşme kararı (m.11/c) bakımından hangi olgular Lina lehine delildir?

4. TVK m.10'daki takdir yetkisi bu olayda nasıl önem kazanır?

Cevap Anahtarı

1. Süre hesabı bakımından ilk görünüm

Salt süre hesabı açısından bakıldığında Lina 2019'dan 2026'ya kadar Türkiye'de bulunmuştur ve son 5 yıl içinde 9 ay yurt dışında kalmıştır. TVK m.15 uyarınca başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam 12 ayı geçmeyen yurt dışı kalışlar, kesinti sayılmaz. Bu nedenle 'çıplak süre hesabı' bakımından Lina lehine bir görünüm vardır.

2. Asıl sorun: ikamet türünün niteliği

Bununla birlikte uygulamada kritik mesele, öğrenim ikamet izninin vatandaşlık hesabında 'geçerli ikamet' sayılıp sayılmayacağıdır. Sunumda da vurgulandığı üzere Yönetmelik düzeyinde, yerleşme niyeti göstermeyen bazı ikamet türleri (öğrenim, turistik, tedavi vb.) vatandaşlık hesabında geçerli ikamet olarak kabul edilmeyebilir. Eğer Lina'nın 2019–2023 arasındaki öğrenim ikameti dışlanırsa, yalnızca 2023–2026 arasındaki çalışma temelli dönem kalır ve bu durumda 5 yıllık şart tamamlanmamış olur. Buna karşılık, sonradan çalışma ve yerleşme iradesiyle Türkiye'de kalmaya devam edilmesi nedeniyle idare lehine daha esnek bir değerlendirme yapabilir; fakat bu sonuç otomatik değildir.

3. Yerleşme kararı bakımından lehe unsurlar

Çalışma izniyle düzenli çalışma, taşınmaz edinimi, vergi mükellefiyeti, Türkiye'de hayat merkezinin oluşması ve yurt dışı çıkışlardan sonra sürekli geri dönülmesi, m.11/c ve Yönetmelik m.15 bakımından Lina lehine güçlü göstergelerdir.

4. Takdir yetkisi

TVK m.10 gereği, şartların taşınması kişiye mutlak hak sağlamaz. Bu nedenle Lina'nın dosyasında komisyon mülakatı, Türkçe yeterliliği, geçim imkânı, iyi ahlak ve milli güvenlik/kamu düzeni araştırması birlikte değerlendirilecektir. Sonuç olarak Lina'nın başvurusu 'olumlu görünebilir', fakat özellikle öğrenim ikametinin niteliği nedeniyle uygulamada tartışmalı bir dosyadır.

İlgili Mevzuat: TVK m.10 • TVK m.11/b-c • TVK m.15 • Yönetmelik m.15 • Yönetmelik m.71'e ilişkin sunumdaki değerlendirme.

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

Olay 4 — Yatırım Yoluyla İstisnai Vatandaşlık ve 3 Yıl Tutma Şartı

Olay Metni: Ivan, 2026'da İstanbul'da 420.000 USD bedelle bir konut satın alıyor ve tapuya "3 yıl satılmaz" şerhi konuluyor. Aynı yıl Türk vatandaşlığı için başvuru yapıyor ve Cumhurbaşkanı kararıyla Türk vatandaşlığını kazanıyor. 2028'de (2 yıl dolmadan) Ivan konutu satmak istiyor. Alıcı, şerhin kaldırılmasını talep ediyor. Ivan ayrıca bir bankada 500.000 USD mevduat açmış; ancak 2027'de hesabın 200.000 USD'lik kısmını çekmiş.

Sorular

1. Taşınmaz satışı 3 yıl dolmadan yapılabilir mi?
2. Mevduatta kısmi çekim 3 yıl tutma şartını nasıl etkiler?
3. Bu şartların ihlali, kazanılmış vatandaşlığı otomatik olarak düşürür mü?
4. Uygunluk ve tespit işlemlerinde hangi kurumlar rol oynar?

Cevap Anahtarı

1. Taşınmazın satışı

Yönetmelik m.20/2(b) kapsamında taşınmaz alımı yoluyla istisnai vatandaşlıkta, taşınmazın en az 400.000 USD değerinde olması ve tapuya 3 yıl satılmama şerhi konulması gerekir. Bu nedenle 3 yıl dolmadan satış yapılması, vatandaşlığa esas yatırım şartıyla bağdaşmaz. Uygulamada şerh de zaten bu sonucu önlemeye yöneliktir.

2. Mevduatın kısmen çekilmesi

Yönetmelik m.20/2(ç) uyarınca banka mevduatının da 3 yıl tutulması gerekir. Bu nedenle 500.000 USD olarak bağlanan mevduatın 200.000 USD'lik kısmının süre dolmadan çekilmesi, uygunluk şartının ihlali anlamına gelir.

3. Vatandaşlığın akıbeti

Bu ihlal, kural olarak 'kendiliğinden ve otomatik' şekilde vatandaşlığın düşmesi sonucunu doğurmaz. Ancak yatırım uygunluk şartının ihlali tespit edildiğinde idari makamlar dosyayı yeniden değerlendirebilir. Eğer vatandaşlık kararı yalan beyanla veya vatandaşlığın verilmesinde önemli olan bir hususun gizlenmesiyle alınmışsa TVK m.31 uyarınca iptal gündeme gelebilir. Dolayısıyla otomatik düşme değil, idari tespit ve hukuki mekanizmaların devreye girmesi söz konusudur.

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

4. Kurumsal rol paylaşımı

Taşınmaz yatırımı bakımından uygunluk tespiti ilgili tapu/idare hattında ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafında yapılır; mevduat için bankacılık otoriteleri ve ilgili banka devrededir. Genel vatandaşlık süreci bakımından ise İçişleri Bakanlığı/Nüfus ve Vatandaşlık İşleri ile nihai karar bakımından Cumhurbaşkanlığı rol oynar. Yönetmelik ayrıca kurumlar arası koordinasyona imkân tanır.

İlgili Mevzuat

- TVK m.12 • Yönetmelik m.20/2(b) • Yönetmelik m.20/2(ç) • TVK m.31

Olay 5 — Evlenme Yoluyla Kazanma, Çocuk ve Muvafakat Sorunu

Olay Metni: Olga (yabancı) 2022’de Türk vatandaşı Kerem ile evlenmiştir. Çift 2026’da evlilikleri devam ederken Olga’nın Türk vatandaşlığını kazanması için başvuru yapar. Olga’nın önceki evliliğinden 12 yaşında bir çocuğu (Maksim) vardır ve çocuk Türkiye’de anne ile birlikte yaşamaktadır. Maksim’in biyolojik babası yabancıdır ve velayet anne ve babada ortak görünmektedir. Baba, Maksim’in Türk vatandaşlığına geçmesine muvafakat etmemektedir. Aynı dönemde Kerem (Türk eş) başvurudan kısa süre sonra vefat eder.

Sorular

1. Olga’nın başvurusu TVK m.16 bakımından hangi şartlarla değerlendirilir?
2. Kerem’in başvurudan sonra ölmesi hangi şartı etkiler?
3. Olga Türk vatandaşı olursa Maksim otomatik olarak Türk olur mu?
4. Muvafakat verilmezse nasıl bir hukuki yol gündeme gelir?

Cevap Anahtarı

1. Olga yönünden temel şartlar

TVK m.16’ya göre bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan vatandaşlık vermez. Başvuru için en az 3 yıldan beri evli olmak ve evliliğin devam ediyor olması gerekir. Buna ek olarak aile birliği içinde yaşama, evlilik birliği ile bağdaşmayacak faaliyette bulunmama ve milli güvenlik/kamu düzeni bakımından engel bulunmama şartları aranır. Olga 2022–2026 arasında evli olduğundan süre şartını sağlamaktadır.

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI PRATİK ÇALIŞMALARI

2. Eşin ölümü sonrası değerlendirme

TVK m.16/2 açık bir istisna getirir: Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evlilik sona ererse, m.16/1(a)'daki 'aile birliği içinde yaşama' şartı aranmaz. Bu nedenle Kerem'in başvurudan sonra ölmesi Olga'nın dosyasını otomatik olarak düşürmez; sadece (a) bendinin aranmayacağı anlamına gelir. Buna karşılık (b) ve (c) bentleri yine değerlendirilir.

3. Maksim'in durumu

Olga'nın vatandaşlık kazanması, Maksim'in otomatik olarak Türk vatandaşı olacağı anlamına gelmez. TVK m.20 ve Yönetmelik m.37 çerçevesinde ergin olmayan çocuğun ana/babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanması mümkündür; ancak diğer ebeveynin muvafakati veya velayet durumuna ilişkin uygun hukuki zemin gerekir. Baba açıkça muvafakat vermediği için otomatik sonuç doğmaz.

4. Muvafakat yoksa

Diğer ebeveynin muvafakati yoksa, kanun hakim kararına işaret eder. Başka bir ifadeyle çocuğun vatandaşlığının ana veya babaya bağlı olarak kazanabilmesi için mahkeme yoluyla muvafakat eksikliği aşılmaya çalışılır. Bu aşamada velayet düzeni, çocuğun mutad meskeni ve üstün yararı önem taşır.

İlgili Mevzuat

- TVK m.16 • TVK m.16/2 • TVK m.20 • Yönetmelik m.37

Not: Bu cevap anahtarı, sınıf içi tartışmayı yönlendirmek amacıyla hazırlanmış derse yardımcı metaryeldir. Uygulamada vatandaşlık dosyalarında idari takdir, belge niteliği, güvenlik araştırması ve usulî eksiklikler sonuca doğrudan etki edebilir. Bu nedenle her olay, ilgili madde ile birlikte somut olaydaki belge ve süreç verileri ışığında ayrıca değerlendirilmelidir.

VATANDAŞLIĞIN KAYBI PRATİK ÇALIŞMALARI

Olay 1 — İzinle çıkma, çocukların durumu ve Mavi Kart

OLAY MENİ: Ayşe, doğumla Türk vatandaşıdır ve uzun süredir Almanya’da yaşamaktadır. Alman makamlarından vatandaşlığa kabul edileceğine ilişkin teminat belgesi almıştır; ancak henüz Alman vatandaşlığını fiilen kazanmamıştır. Ayşe, Türk vatandaşlığından izinle çıkmak için başvurur. Eşi Markus Alman vatandaşıdır. 16 yaşındaki kızları Elif halen sadece Türk vatandaşıdır ve mevcut durumda Alman vatandaşlığını otomatik olarak kazanamayacaktır. Başvuru sonunda Ayşe adına çıkma izin belgesi düzenlenir. Bu aşamada Ayşe Türkiye’de taşınmaz satmak, oy kullanmak ve daha sonra Mavi Kart almak istemektedir. Bir süre sonra Alman vatandaşlığını kazandığını belgelendirir ve kendisine çıkma belgesi teslim edilir.

SORULAR

- 1) Ayşe bakımından Türk vatandaşlığının hangi anda kaybedildiğini belirleyiniz.
- 2) Çıkma izin belgesi ile çıkma belgesi arasındaki farkı açıklayınız.
- 3) Elif’in vatandaşlığının anneye bağlı olarak etkilenip etkilenmeyeceğini ve vatansızlık ihtimalinin sonucunu değerlendiriniz.
- 4) Ayşe’nin kayıp sonrasındaki hukuki statüsünü ve Mavi Kart bakımından hangi haklardan yararlanabileceğini gösteriniz.

CEVAPLAR:

1) Çıkma izin belgesinin etkisi: Çıkma izin belgesi, nihai kayıp sonucu doğuran belge değildir. Bu belge, kişiye yabancı devlet vatandaşlığını kazanması için iki yıllık bir geçiş imkânı sağlar. Bu süre içinde yabancı devlet vatandaşlığının kazanıldığının belgelendirilmesi gerekir; aksi halde izin belgesi geçersiz olur ve kişi Türk vatandaşlığını muhafaza eder.

2) Kayıp anı: Ayşe, ancak çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığını kaybeder. Bu nedenle sadece çıkma izin belgesinin düzenlendiği ara dönemde Ayşe hâlen Türk vatandaşıdır; oy kullanma ve taşınmaz işlemleri gibi vatandaşlık statüsüne bağlı işlemlerde Türk vatandaşı olarak işlem görür.

3) Çocuğun durumu: Çocukların anne veya babaya bağlı olarak vatandaşlığı kaybetmesi otomatik değildir. Türk vatandaşlığını kaybeden ebeveynin talebi ve diğer ebeveynin muvafakati gerekir; muvafakat yoksa hâkim kararına göre işlem yapılır. Ayrıca çocuk bakımından en güçlü güvence, vatansızlık yasağıdır. Elif’in yabancı devlet vatandaşlığını kazanamayacağı anlaşılırsa, anneye bağlı kayıp işletilemez ve Elif Türk vatandaşlığını korur.

4) Sonraki statü ve Mavi Kart: Ayşe doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle vatandaşlığı kaybettiği için Mavi Kart rejiminin çekirdek grubuna girer. Bu kapsamda, kanunda sayılan istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanmaya devam eder. Ancak seçme ve seçilme hakkı, muafen araç veya ev eşyası ithali ve askerlik yükümlülüğü bu kapsama dahil değildir; ayrıca asli ve sürekli kamu hizmetinde bulunamaz.

Not: Öğrencinin “izin belgesi–çıkma belgesi” ayrımını doğru kurup kaybın teslim tarihinde doğduğunu söylemesini; çocuk bakımından ise vatansızlık engelini mutlaka fark etmesini gerektirir.

VATANDAŞLIĞIN KAYBI PRATİK ÇALIŞMALARI

Olay 2 — Kaybettirme: sebep, usul ve hüküm doğurma anı

OLAY METNİ: Mehmet, Türk vatandaşıdır ve yurt dışında bir yabancı devletin resmî danışmanlık görevini yürütmektedir. Bu görevin Türkiye'nin menfaatlerine açıkça aykırı olduğu resmî makamlarca değerlendirilir. Türk dış temsilciliği Mehmet'e görevi bırakması için yazılı bildirim yapar ve dört aylık süre verir. Mehmet görevi bırakmaz. Buna ek olarak ikinci bir ihtimalde, Zeynep hakkında TCK m.314 kapsamında soruşturma yürütülmektedir; Zeynep yurt dışında bulunduğu için kendisine ulaşılamaz. Bu durum savcılık tarafından İçişleri Bakanlığına bildirilir. Resmî Gazete'de yurda dönüş ilanı yapılmasına rağmen Zeynep üç ay içinde Türkiye'ye dönmez.

SORULAR

- 1) Mehmet bakımından hangi kaybettirme sebebinin gündeme geldiğini ve usul şartlarını tespit ediniz.
- 2) Zeynep bakımından özel kaybettirme rejiminin şartlarını adım adım sıralayınız.
- 3) Kaybettirme kararının hangi makam tarafından verileceğini ve hangi tarihte hüküm doğuracağını belirtiniz.
- 4) Kaybettirmenin eş ve çocuklar üzerindeki etkisini açıklayınız.

CEVAPLAR:

- 1) **Mehmet yönünden değerlendirme:** Bu olayda TVK m.29/1-a gündeme gelir. Kişinin, yabancı bir devletin Türkiye'nin menfaatlerine uymayan hizmetinde bulunması yetmez; ayrıca görevi bırakması kendisine yurt dışında dış temsilcilik, yurt içinde mülkî idare amiri tarafından bildirilmiş olmalı ve kendisine üç aydan az olmamak üzere uygun süre verilmelidir. Mehmet'e dört ay verildiği için süre şartı sağlanmıştır. Süreye rağmen görevi kendi isteğiyle bırakmaması kaybettirme teklifini mümkün kılar.
- 2) **Zeynep yönünden değerlendirme:** Burada TVK m.29/2'deki özel rejim uygulanır. Önce TCK'da sayılan ağır devlet güvenliği / anayasal düzene karşı suçlardan biri nedeniyle soruşturma veya kovuşturma bulunmalıdır. Kişi yurt dışında olduğu için ulaşılamıyor olmalıdır. Bu durum soruşturma aşamasında savcı veya kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından öğrenildikten sonra bir ay içinde Bakanlığa bildirilir. Sonrasında Bakanlıkça Resmî Gazete'de yurda dönüş ilanı yapılır. İlan üzerine üç ay içinde dönülmezse Cumhurbaşkanı kararıyla kaybettirme gündeme gelebilir.
- 3) **Yetkili makam ve etki tarihi:** Kaybettirme kararı Cumhurbaşkanı tarafından verilir. Karar, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren hüküm ifade eder. Kaybettirilen kişi bu tarihten itibaren yabancı statüsüne geçer; nüfus kaydı kapatılır.
- 4) **Aileye etkisi:** Kaybettirme kararları şahsidir. İlgilinin eşine ve çocuklarına tesir etmez. Bu nokta, kaybettirmenin izinle çıkmadan ve iptalden ayrıldığı en önemli alanlardan biridir.

Not: Ders kitabında TVK m.29/2 rejiminin eleştirildiği, bazı hallerde mahkûmiyet kesinleşmeksizin kaybettirme ihtimali doğmasının tartışmalı olduğu belirtilmektedir. Sınıf içinde öğrencilerin bu eleştiriyi “mevcut hukuk” ile “de lege ferenda” ayrımı içinde tartışması beklenir.

VATANDAŞLIĞIN KAYBI PRATİK ÇALIŞMALARI

Olay 3 — İptal mi, kaybettirme mi? Aileye ve mallara etkisi

OLAY METNİ: Nadia, Türk vatandaşlığını istisnaî yolla kazanmıştır. Başvurusu sırasında devam eden yabancı ceza mahkûmiyetini ve gerçek medeni durumunu gizlediği; ayrıca bazı belgelerde gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu daha sonra ortaya çıkar. Nadia'nın vatandaşlığı kazandıktan sonra bir çocuğu doğmuştur. Eşi ise Nadia'nın vatandaşlığından sonra evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmıştır. Nadia'nın Türkiye'de taşınmazı ve işletmesi bulunmaktadır. İdare şimdi hukuki yolun ne olduğuna ve kararın aile ile malvarlığı üzerindeki etkisine bakmaktadır.

SORULAR

- 1) Olayda neden kaybettirme değil iptal kurumunun gündeme geldiğini açıklayınız.
- 2) İptal kararını hangi makamın vereceğini tespit ediniz.
- 3) İptalin geriye yürüyüp yürümediğini ve hangi tarihten itibaren sonuç doğurduğunu belirtiniz.
- 4) Eş, çocuk, işlemler ve malların tasfiyesi bakımından sonucu ayrı ayrı yazınız.

CEVAPLAR

1) Kurumun niteliği: Olay, vatandaşlık kazanıldıktan sonra işlenen “vatana bağlılıkla bağdaşmayan” eylemlerden değil; vatandaşlığın kazanılması sürecini sakatlayan yalan beyan ve önemli olguların gizlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle mesele kaybettirme değil, vatandaşlığa alınma kararının iptalidir.

2) Yetkili makam: İptal kararı, vatandaşlığı kazandıran kararı veren makam tarafından verilir. Dolayısıyla Nadia istisnaî yolla Cumhurbaşkanlığı kararıyla vatandaş olmuşsa iptal de aynı makamdandır; Bakanlık kararıyla kazanılmış olsaydı iptal yetkisi Bakanlıkta olurdu.

3) Etki tarihi ve geriye yürüme sorunu: Kanun, iptal kararının karar tarihinden itibaren hüküm ifade edeceğini açıkça söyler. Bu nedenle iptal kararları kural olarak geriye yürümez. Öğrencinin özellikle bu noktayı “iptal mantıken geçmişe dönük görünse de kanun bugünden sonuç bağlamıştır” şeklinde açıklaması beklenir.

4) Aileye etki: Kanun metni, iptal kararının ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocuklara da uygulanacağını belirtir. Ancak Yönetmelik burada iki önemli istisna koyar: Kişinin Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra doğan çocuğuna ve evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan eşine iptal kararı tesir etmez. Bu vakada hem sonradan doğan çocuk hem de evlenme yoluyla vatandaş olan eş bakımından Yönetmelik istisnası ayrıca tartışılmalıdır.

İşlemler ve malvarlığı: Yönetmelik, vatandaşlığın kazanıldığı tarih ile iptal kararı tarihi arasında Türk vatandaşı olarak yapılmış işlemlere iptal kararının uygulanmayacağını söyler. Malların tasfiyesi ise otomatik değildir; tasfiye gerekli görülürse iptal kararında ayrıca belirtilir ve kişiye en çok bir yıllık süre tanınır. Kişi iptal kararına karşı dava açarsa tasfiye dava sonuna bırakılır.

Not: Bu olay, öğrencinin kanun-yönetmelik birlikte okuma becerisini ölçer. Sadece TVK m.32 ile yetinmek eksik sonuç verir; Yönetmelik m.58'deki istisnaları fark etmek gerekir.